

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 44.

Marti 1. Noembre

1860.

Principatele romanesci Moldova si Romania in relatii cu coróna regelui Ungariei in evulu mediu.

Cetindu cu atentiune istoria Moldaviei si a Romaniei, Principatelor romanesci acum unite sub unu Domn romanescu: **Alexandru Ioan I. (Cuza)**, si percurandu in istorii fatalitatile cele multe periculoase, care au trecut peste acestea doué tieri romanesci, aflamu multime de documente, care luminatu arata, ca romanii din ele s'au luptatu cu braçie gigantice asupra grecilor, tatarilor, turcilor, polonilor, magiarilor, si a proditorilor lor interni, si aparandu'si libertatea si au inçletitu prin faptele cele eroice cununa ne vestedita de laude in campulu istoriei; despre aceea inse, cumca cineva de totu ar fi supusu cu arme aceste doué Principate romanesci, precum si despre aceea, cumca ele multi seclii ar fi fostu supuse corónai Tierii ungueresci, dupa cum crede **Gazeta magiara dela Clusiu: Kőzlöny Nr. 73 din 1860**, in scrietorii cei demni de credintiã, carii au scrisu despre **Moldavia si Romania** pene acum nu amu aflu documente istorice, care, dicitu, ne ar poté convinge despre totala supunere a Principatelor romanesci **Moldavia si Romania**, si despre gresita credintiã a jurnalului **Kőzlöny**, care crede lora cumentu, ca aceste Principate seclii multi au statutu supuse corónai regelui Ungariei. Acele, ce din arçhidiaconulu de **Kükölö**, din **Turociu**, din **Boufinia** (pag. 394), din **Istvánfiu** (libr. 4 p. 52), din **Benkő** (**Milcovia** tom I. pag 34—37), din **Pray** (dissertatiunea a VII in analele hunilor, a avarilor, ungarilor, § 3, 4, 5, 6), din comentarii lui **George**

Fejér (pag. 109—120), si din **Timone** se aducu inuante in privintiã dreptului regilor Ungariei la **Moldova si Romania**, si in privintiã supunerei acestor Principate romanesci, tóte se reducu parte:

a) la nesce conjecturi deduse din titlii regilor **Cumaniei** reu aplicate in genere la **Romania**; parte
b) la nesce fapte istorice, care arata numai relatiunile unoru **voivodi romanesci**, ce le aveau basate pe invoiela cu regii **Ungariei** in privintiã **Fagarasiului**, a **Banatului**, **Severinului**, si **Craiovei**; parte

c) la protectiunea unora dintre **Principii romanesci**, carii **Principatele Moldova si Romania** lora voiea respectivilor tiereni nu leau pututu singuri supune strainilor; parte

d) la usurpãri, supuneri particali, ilegale, efemere de astadi pene mane; si parte

e) la asertiuni contrarie adevèrului istoricu, suspecte, basate pe vorbele lui **Ludovicu** celu mare si ale lui **Matia Corvinulu** regilor **Ungariei** inimicilor libertatii romane, carii voieau cu puterea a supune **Principatele romanesci** corónai **Ungariei**, si asia nece de catu nu ne potu convinge acelea, ca **Principatele Moldavia si Romania** ar fi fostu de totu supuse, ca ele ar fi statutu multi seclii sub coróna regelui **Ungariei**, ca ar fi fostu doué margele ale corónai Tierii ungueresci, si ca regii **Ungariei**, carii usurpau titlulu regelui **Cumaniei**, ar fi domnitu cá regi ai **Ungariei** preste aceste doué **Principate romanesci**, cum eredu magiarii cu „**Kőzlöny**.” —

Pene ce dera se voru produce alte documente istorice, care se ne convinga despre totala supunere a **Principatelor romanesci Moldavia si Romania**, si despre credintiã cea eróna alui: **Kőzlöny**

mai susu memorata, basatu pe mai multe date istorice demne de credinția sum convinsu :

1. Cumca supunerea Moldaviei, ee o credu unii scrietori, n'a fostu alta, fora o federatiune a Principatului Moldaviei cu regii Ungariei, precum recunósce si Dem. Cantemiru in descriptiunea Moldaviei partea II. cap. 5, pag. 38.

2. Cumca Romania nu pentru aceea s'a numitu de catra unii scrietori Ungro-Vlachia, ca dora ea ar fi fostu provincia unгурésca (cum fórte ren crede si Engel), ci séu cace a fostu uneori in societate cu unгурii, si vecine cu Ungaria, séu cace acolo odinióra au locuitu si popóre ungrice, si cá se se destinga de Valachia cea mare din Dacia aureliana din drépt'a Dunarei, cum se scrie si in cronica romaniloru a lui Sincai p. 616 ;

3. Cumca romanii aveau Principate romanesce libere de domnirea cea unгурésca si atunci, candu regii Ungariei purtau si titlulu de rege alu Cumaniei.

4. Si cumca Romania nu a fostu supusa coronei Tierei ungresce, ci au fostu numai in societate, si in federatiune cu regii Ungariei, precum ne pôte convinge despre acestu adeveru' adeverirea lui Ludovicu Tuberonu, care in livr. VI. § 2 vorbindu despre Romania a carui parte a fostu Moldavia asia scrie : „Locuitorii acestei regiuni locuescu mai multu in partea, decatu sub imperiulu unguriloru“ . . . si in altu locu : „Éra unгурii nu voiau, cá acesta regiune (ad. Romania) care dela regii cei antici era priñita in societate, se se cuprinda dela poloni,“ si totu in livr. VI § 4 : „Cine se indiesce, ca Albertu regele Poloniei sau sculatu orbesce asupra ghetiloru, adeca a romaniloru, pentru ca in acesti ataf'a zelu de libertate jace, catu nece turciloru vecini, a caroru arme au stersu atatea imperatii crescine, nece unguriloru, cu carii, cum se dise mai nainte, au societate vechia, nu sau plecatu nece odata spre supunere, de si ambe acestea ginte au cercatu cu bataie ai supune, acesti déra nu trebue siliu cu puterea, ci cu beneficiu in pacati, si cu resplatire ai trage in parte, éra nu la supunere.“

(Hujus incolae regionis in parte magis, quam sub imperio Hungarorum degunt.“ . . . et alibi : „Nolebunt autem Hungari hanc regionem ut pote ab antiquis regibus in societatem adsumtam, a

Polonis occupari.“ et libr. VII § 4 : „Cui autem dubium est regem Poloniae Albertum in Getas id est Valachos temere, motum esse quippe, quibus tantum libertatis studium in est, ut neque finitinis Turcis, quorum armis tot iam christianorum regum imperia deleta sunt, neque Hungaris, quibuscum vetus societas, ut ante dictum est, illis intercedit, servire unquam animum induxerint, cum utraque gens eos bello saepius tentasset, tales ergo non vi cogendi erant, verum beneficiis conciliandi, atque mercede potius in partem, quam in ditionem trahendi.“ —

Dupa cum scrie Dem. Cantemiru in descriptiunea Moldaviei, dupa cum adeveresce L. Tuberonu, si dupa cum se scie si din alte mai multe date istorice, Principatele romanesce Moldavia si Romania n'au fostu supuse unguriloru, ci numai in societate si in federatiune cu regii Ungariei, totusi unii dintre regii Ungariei, precum Carolu Robertu, Ludovicu celunare, Mathia Corvinulu au redicatu arme furióse asupra romaniloru cu cugetu de ai frange, de ai supune coronei Tierei ungresce, si (asemenea adeverului) cu calculu de a si estinde domnirea pene la Marea négra ; -- remanendu inse acci regi invinsi prin armele cele eroice ale romaniloru n'au potutu supune Principatele romanesce, nici a frange virtutea romana, care de atatia seclii intre atatea vicisitudine fortunóse, infioratórie, cutrieratórie, periculóse, cu triumfu si cu gloria au aperatu viétia natiunii romane in contra periculeloru.

Hatiegu, in 20. Octobre 1860.

Gavriilu Popp m. p.,
vicariu.

Gazeta „Wanderer“ din Viena a capatatu urmatoriu articulu pe nemtie, dar' nu l'au publicatu, din ce cauza nu se scie.

De supt Carpatii de resariu,
18. Septembre 1860.

Petitiunea Patriarchului Raiacici

In pretiuñta Dvóstra Fóie, din 31. Aug. Nr. 201, sau publicatu o replica la articululu „Petitiunea patriarchului Raiacic“ din fóia Nr. 184.

Scriitorulu acestoru n'are nece cugetu nece voie de a dá duplica, cu privire la obieptulu de ne'nvoire alu articuiloru atinsi.

Dar' fiindca scriitorulu replici, trece cu tace-re preste fapte istorice, cu precugetare, sau din cause lui singuru cunoscute, si prin aceea joscesc pe poporulu romanu in opiniunea publica si'lu vatama in partea sa cea mai semtitore, adeca in simtiulu relegiosu, in a lui pietate, si vointia de a jertfi pentru beserica si credintia sa, astfelu cere dreptatea ca se se dea valore fapteloru istorice, si opiniunea publica se nu se lase in ratacire, ci din contra se le arete calea spre a puté allá a-deverulu.

Concepatoriulu replici dice:

„Scriitorulu acelu articlu este romanu, — se ne dea dovezi despre drepturile innascute, istorice si originare, besericesci ale sale, si ale romaniloru din Ungaria si Banatu. — Insa dovezi de acele, care se radima pe documente publice, fara indoieála si pe monumente publice. — Lungu timpu inainte de domnirea Habsburgeniloru, au locuitu serbi in Ungaria, dar' mai de capetenie in Banatu, cá natiune, si au aparatu tier'a de turei sub conducerea banului loru.“

„Cumca serbii au fostu de credintia ortodocsa resaritena, n'avemu trebuintia o dovedi pe largu, istoria ungeresca si — corpus juris hungarici — ne dau dovedi de ajunsu.“ —

Puterea acestui argumentu va se stee intr'aceea, cumca „cu multu inainte de domnirea Habsburgeniloru au locuitu serbi in Ungaria si Banatu, si au fostu crescini ortodocsii resariteni“, pentru aceea d'insii potu avé drepturi besericesci innascute si istorice, ear' romanii, carii n'au fostu nece nu'a de aceste, nu potu avé. — Insa nu estenece cá catu de lipsa a umblá pe de parte cá se poti dovedi, cumca asemene si romanii cu multu inainte de domnirea inaltei case Habsburgicee, au locuitu in Ungaria si Banatu, istoria immigrarei si asiediarrei poporulu ungerescu in Tiera ungeresca, arata publice si fara indoieála, cumca romanii pe atunci era aci; numitulu corpus juris vorbesce totu atatu fara indoieála despre: „sismatici si olachos precatu si despre serbi.

Deci dar', cá se poti denegá romaniloru drepturi besericesci innascute, ai debuí se areti fara

indoieála, cumca d'insii au fostu pagani, si serbii iau crescinitu, pe candu ei acum avea beserici bine organizate si fundatiuni, facundu pe romani partasi la drepturile besericesci serbesci, fara cá romanii se fie adansu ceva dela sine.

Insa istoria neinvétia ceva mai multu de catu poti allá in istoria ungeresca si in corpus juris, ea adeca arata indubie, cumca romanii din Banatu, Ungaria si Ardealu au avutu metropolitura proprie a loru la Alba-Julia in Ardealu, la care erá supuse cá sufragane episcopiele: de Muncaciu, de Marmorosiu, dela Vadu, in comit. Aradului, si dela Oradea mare.

Archiepiscopulu de Alba-Julia cu totu poporulu romanu din tierile coronei ungeresci, in privintia hierarchica, era supusu cesarcului din Bucuresci in Romania, care pur'a (porta si astadi) titlulu istoricu: „Exarchus et metropolita-ungrovlachiae et plagarum.“

Metropolitii romanesci de Alba-Julia sau hierotonitu dupa obicei in Bucuresci, pene la celu din urma archiepiscopu ortodocsu resaritenu Atanasie, care au incheiatu unirea cu beserica apusena, dar' hierotonirea si elu o primí in Bucuresci.

Istoria ne mai invatia inca si aceea, totu fara a suferi indoieála; adeca: cumca clerulu serbescu indemnatu si ajutat de clerulu greco-ortodocsu din Constantinopole, care nu se incredea clerulu romanescu, pentru simpatiele consangene, cu rasele Romei clerulu serbescu, dicu, au adusulucrulu acolo, catu madulare de ale lui s'au virtiu si s'au sutu cu silnicie pe scannulu metropolitiloru romanesci din Alba-Julia, in timpu nu scurtu.

Déca scriitorulu replici ar cere dovedi pentru acésta, apoi se scie, cumca acele intr'unu articlu pentru Gazeta nu sunt lesne cu putintia, totusi istoria nefericitului metropolitu Sava Brancovicu et Corenicu, care sub Principele Apafi vigorea in prinsore la Vintii de josu, póte trece de documentu.

Inse scopulu acestoru sire nu este o refrangere pentru obieptulu neinvorei, ci de a dá numai pe fatia fapte istorice, prin a caroru mareasca ignorare, natiunea romana se dosesce in umbra.

In replica se potu ceti mai incolu aceste: „Rivnitoriulu, si pentru drepturile romaniloru prea

tematoriu scriitoru alu acelu articolu, se ne arete noua o singura monastire, cá semnu vorbitoru pentru pietatea poporului, pe care romanii au facutu o in acele tinuturi, ba chiaru si in Ardealu, si pe care o stapanescu.“ —

Natiunea romana, fara pietate! atata insemnédia, catu a plesni pe adevèru in fatia. De ce óre este fapta adevèrata, cumca biseric'a romana in Bucovina este una dintre cele mai bine dotate, in imperati'a intréga, si cumca ale ei fundatiuni pie, sunt fapta a romaniloru singuri.

Cumca besericile si monastirile in Moldova si Romania sunt dotate intr'unu modru de frunte.

Cumca monastirile inchinate la santulu momentu in Ierusalimu, si la muntele Athos, care in diecimile din urana sau facutu insemnate in politica, sunt unu semnu fara parecehe despre eclatanta pietate a poporului romanu.

Fundarea de monastiri in Banatu, Biharea, Satumare si Marmorosiu in Ungaria, unde locuescu romanii, remane pe sém'a rivnitoriului scriitoru alu acelu articolu, adaugandu atata numai, ca romanii ortodocsi de legea apuséna, au la „Pociu,“ o monastire, pe care pietatea poporului a inaltiatu-o la locu de inchinare, si cumca in seclulu alu 14. romanii Balitia Voda, si Dragu Mesteru au fundatu o monastire in Marmorosiu, si i au inchinatu 7 sate de mosie.

Ce se tiene de Ardealu; se voru insirá aci monastiri care stau si astadi, si locuri de monastiri, care voru pune afara de indoiéla, cumca pietatea nationala a romaniloru ardeleni n'a remasu mai pre josu, nece de pietatea fratiloru sei in Bucovina si Principate, nece de a serbiloru, nece de a altui poporu in Europa

Batarca astadi acele monastiri nu sunt in stare de a mai putea stèrni poft'a de averi a vr'unui cleru strainu, pentruca dupa invingerea reformatiunei in Ardealu si-au perdutu prin secularisare tóte mosiile, afara de pamentulu celu de curte si gradina asia numitu — santitu — si de unele beserici si zidiri ce nu sau háitu de batrane, insa nece aceste in totu loculu.

In aceste monastiri tiene liturgi'a si astadi un preotu, anume spre acésta denumitu, pietatea poporului le privesce si astadi intr'o stralucire mai

santa, decatu pe besericile parochiale, da liturgi'i si parastase la d'insele in trei mai deosebite ale sufletului. si in nepastuiri lumesci, fiecare monastire are di de serbatóre peste anu, la care se aduna poporulu din totu incungiurulu, dovada cuncea, de au si perdutu avutiile si stralucire lumésca, si prin aceste pe calugari, totusi pietatea poporului pastré dia cu cerbicie aducerea aminte de piele fundatiuni ale strabuniloru sei.

Acele monastiri sunt :

1. Monastirea dela Coltiu, la pólele muntelui Retediatu Pe spinarea unei stance, scóse in aeru in forma unui coltiu, siedu darimaturile cetatei Coltiu, cunoscutè din romanele baronului Iosika. La pólele acestei stance se vedu si astadi zidurile monastirei, inaltime pene supt ferestri —

Façia cu monastirea din colu pe tièrmurea stenga a riului de móre, ce curge printre ele, sta inca beseric'a si tornulu, a carui coperisiu sta din aceea, ca cei patru pareti ai tornului sunt impreunati in forma de boltitura, precum sunt facute turnurile cele de pétra in tóta valea Haliegului, fara coperisiu deosebitu.

2. Monastirea dela Magina in pólele Carpatiloru de apusu, din susu de Teiusiu.

3. Monastirea Niculi, in partile Désiului. Calugarii acestei monastire, se vedu a se fi deprinsu cu maestria zugravitului, deceóra locuitorii satului Nicula din apropierea ei prevedu si astadi pe poporulu romanu cu icóne sante, care se deosebescu prin stralucirea vapseliloru manjite pe glaje (sticla) ?

4. Monastirea Silivasiului de campie, care a scapatu vr'o cateva pamenturi din mosia dela campu, pe care mai tardiu le au coprinsu parochia Slivasiului.

5. Monastirea Strambii, in Chioaru.

6. Monastirea dela Slivasiulu de susu. Beseric'a cea de pétra sta anca. Intr'o chilie lenga tend'a besericei se afla mormentulu princesei romane Samfira, lucratu din pétra, cu inscriere latinésca, pe pareti acestei chilie se vedu icónele Titoniloru, intre care a lui Nopcea Petru, strabunulu familiei baronite — Nopcea —.

Dintre acele locuri, din tóte partile tieci, cu numire — la monastire — cunoscutè de obsec, cá locuri de monastiri, se numescu numai cele dela

Sierbeni, si Chicheriulu de josu, ale caroru mosii, facu o parte, a dominiului fiscalu din Gurgiu.

La Chicheriulu de josu, sta si astadi gradin'a monastirii cea de pomi, mare de mai multe holde, pomii sunt batrani si plini de musci, cá si stajerii din padurea, care o incungiuira.

Beseric'a romanésca din Chicheriulu de susu, la pólele muntiloru Giorgieului de catra apusu, stapanesce o padure de munte intinsa din mosi'a acestei monastire.

Aceste documente graitóre despre odinóira putere si avutia a besericeii romanesci in Ardealu, voru avé fara indoieála o totu atatu de mare putere doveditóre pentru pietatea poporului, precum potu se aiba unele scrisori vestedite, si ofilite.

Astfelu scriitorulu replicai aré totu dreptulu, candu dice: „acolo unde au fostu poporulu ortodocsu crescinu, aci au debutu se fie fostu si pastorii si archipastorii lui.“ Ear' nu acolo unde au fostu unu altu poporu strainu.

Deci scriitoriulu acestoru speréza dela cunoscut'a nepartinire a adeveratu pretiuteii fóie a Domniavóstra, cumca acestu articulu scrisu sine ira et studio, se va tipári totu la acelu locu, unde celelalte articule fura date publicarei, cá canonu pentru vatamarea simtiului de pietate a poporului romanu, templata póte, in joculu luptei, peste voie, a unui poporu, care inainte de 1848 a fostu nefericitu in adeveratulu intielesu al cuventului, si care dupa cuvenintia n'au meritatu pentru aceea, impu-tari, ei mai bine compatimire, cu atatu mai multu, cu catu acestu poporu, pe lenga ce au gemutu sub legi adeveratu draconice, si sub unu perfectu = tyranismus multorum =, ca i sau luatu tóte mijlócele pentru o stare materiale mai buna, si cu a sa credintia si beserica, in patria proprie, fú nu-mai suferitu — usque ad bene placitum Principis et regnicolarum — totusi a sustienutu alu seu cleru prea numerosu si ale sale beserici, singuru singurelu dintr'ale sale, fara de cela mai micu ajutoru din óre care parte.

Dar' pe lenga tóte aceste au cumparatu in resbelulu de 7 ani, dominiulu Cutu cu 24,000 fr. pentru seminariulu clericalu, a fundatu consistoriulu din Blasiu, a deschisu o tipografia, si mai multe fundatiuni de ajutóre in bani pentru tinerimea invetiátóre; ear' in tempulu mai nou a inte-

meiétu unu gimnasiu de cele mici, cu didire, care si in Viena ar fi la loculul ei si au cumparatu doua case in cele mai de frunte strade ale capitalei tierei. —

m—o.

O lupta pentru dreptate. *)

Protocolulu luat in adunantia sinodala din 19. Decembre 1859, tienuta la Suciulu de josu in traptulu Lapusiului.

Inainte de tóte se luara la consultare cele agende cu finele fiasce-carui annu in programulu episcopescu indigitate in catu se atingu de administratiunea venituriloru besericesci, si organisarea scóteloru poporane scl. — intru acea primiramu pe cariera Foiloru periodice: Escrierea de concursu dela inalt c. r. guvernamentu pentru Ardélu din 8. a curentei Nr. 19,636/2837, pentru ocuparea posturiloru profesorale in scóla primaria catolica-germana din Lapusiulu ungurescu scl., care cetinduse in intregu cuprinsulu ei, cu toti cati se afla de facia in adunantia preoti Nr 11 si 28 mireni, ca persóne ecclesiastice, se opintira in contestui si dechiarara, cumca atatu I. Denumirea de scóla germana-catolica — catu si II. ocuparea postulu de invetiatoriu pentru classa a 2. cu plata de 315 fr. si relutu de cortelu de 42 fr. val. a. rezervata esclusivu pentru competitori r. cat. — potu se traga dupa sine cele mai neplacute fermentari religio-sionale cu periclitarea s. unirei si a sustarei acelei scóle cu atate spese si sudori infintiate — pof-tindu, cá acésta declaratiune unanima se se treaca la protocolu, cá basata pe temeliá argumenteloru ce urméza:

*) Me aflu provocatu a publicá acésta lupta, pentrucá se devina in cunosciutia mai inalta si a archipastoriloru respectivi, cá se vindece ranele, care tragu dupa sine antipatii si prin care se derima mai multu intr'o parte, decatu pe catu s oedifica in cealalta. — Dreptatea e fundamentulu relegei catolice; se nu ne batemu dara jocu de ea, candu o aplicamu.

Red.

ad I. Denumirea de scóla germana póte însemná a) séu acea ca e facuta de germani, séu numai pentru natiunea germana, séu póte b) însemná aceea, cumca scól'a acea ar fi menita spre a propune si invetiá in trena singuru s. baremu mai cu séma numai limb'a germana cu total'a delaturare a limbilor romana si ungara — si baremu cu neglegerea acestora. c) Scimu, nimene póte negá, cumca scól'a acea s'au redicatu mai numai cu lucrulu maniloru — spesele si sudórea romaniloru si a catorva unguri — éra natiunea germana nu am auditu se fia conferitu nice unu fileriu baremu, totusi romanii astadi cu cea mai mare intristare a animei trebuie se véda d) cumca indata acum la începerea nice atata bucurie nu li se iérta agustá, cá scól'a acea se se numésca romanésca, séu romano-ungara — in catu popórele Europei, care cetescu jurnale ardelene voru crede, cumca in cerculu Lapusiului s'au stinsu de totulu aceste sojuri — si satele astadi sunt locuite numai de germani, e) nice ca si au datu romanii ori ungurii invoirea la acea, cá scól'a distriputala din Lapusiulu ungu-rescu se póte nume de germana, — de nu cumva fora voiea si scirea lor s'au suscrisu in vreunu protocolu cate verunu jude nesciutoriu de a ceti si scrie — ne intelegatoriu de limb'a germana — care de si in lucrurile administrative potu representá pre comunitati, dara in lucrurile scolastice, care sunt nationale si religióse nice odata, fiindca in aceste pre poporulu gr. catol. numai preotimea cu carturarii lu potu representá; — intr'acea romanii de si si iubescu nationalitatea si numele de romanu cá ori care alta natiune din tóta Europa —; de si ei au facutu acea scóla in multe tipuri si moduri cercetata — totusi nu pretindu, cá se se numésca scóla romana, — ci se invoiescu cá nomirea de nationala se remaie afara cu totulu.

Ce se atinge de numirea catolica in impreunare cu german'a — acésta ioca nutresce in sine simbul de diferentie neplacute — si acésta o repetim, nu pentru ca dóra cá uniti ne am feri séu ingratosá de acelu gloriosu nume; nice decum, ci pentru ca din acelu conume ar judecá nescine, cumca rom. cat. la sustienerea acelei scóle ar contribui in egala proportiune cu gr. cat., baremu ca dupre cum se vede din specificatiunea mai in josu delusa romano-catolicii la fondulu scólei cestionate

abia concurgu cu a 20 parte, candu acea se póte luá, cá si cum ar fi exclusivu prin gr. cat. redicata — prin urmare si in sa ca confesionala nu merita alta denumire decatu singuru greco-catolica. — ad

II. Salutamu cu bucurie escrierea concursului pentru implinirea posturilor de invetiatori; intru ea nu ne potemu retacé ingrijirea despre urmari neplacute (precum am premisu) candu vedemu, ca la postul alu 2-a de invetiatoriu cu o plata de 357 fr. val a. numai singuri r. cat. potu concure; baremu ca in catu precepemu din specificatiunea inaltei c. r. ordinatiuni de 4. Decembre 1858, Nr. 14811/2172, la sustienerea si dotarea docentiloru concurgu 46 comune cu o suma de 1224 fiorini in mon. conv.

Din aceste tóte se afla rom. catolici numai singuru in 5 comune:

Magyar-Lápos	— —	248	suflete
Ó-Lápos	— —	438	„
Ó-Láposbánya	— —	779	„
Strimbulu	— —	398	„
Tökés	— —	75	„

Candu in tóte celelalte 41 comunitati numai romani gr. catol. cá contributori locuescu.

Romano-catolicii contribuescu peste totu 67 fiorini, adeca:

Magyar-Lápos	— —	15	florini.
Ó-Lápos	— —	10	„
Ó-Láposbánya	— —	20	„
Strimbulu	— —	17	„
Tökés	— —	5	„

Sum'a in m. c. 67 „

Afara de acestia mai contribuescu reformati din M. Lápos 60 fr. m. c., care cu a romano-catoliceiloru la olalta facu 127 fiorini m. c. — si prin urmare romanii greco-catolici contribuescu 1097 de fiorini m. c. —

Pentru catechetu celu rom. catolicu sunt asigurat pe anu 50 fr. m. c., asia dara mai remanu din contributiá catoliceiloru spre disponere 17 fr. m. c. —

Acum vine intrebare: pe ce temei alu dreptatei si alu adeverului se póte radimá, cá gr. catolicii in scól'a lor se fia siliti a primi unu docente de relegea rom. cat. si la acea sei platésca 357 f. v. a. pe anu? pentru totudeauna?! — intru adeveru

acésta ar fi o sarcina nesuferivera pusa pe umerii gr. cat. din cerculu Lapusiului unghurescu, — poporul celui mai seracu in tota Transilvania, — catu de multe ori cu dilele intregi nu are nice imbucatura de tóte dilele spre asi sustiené viati'a! in catu cu probaveritate se póte prevedé, cumca candu ar precepe pe a cui séma are de a contribui? indata ar' cadé in desperatiune catu se alunece la tentatiune: de a se lapadá mai bine de s. Unire, de catu a mai contribui in favorea unui insu de altu ritu si natiune, cate 357 fr. pe anu! — inse pentru aceste nedesperandu se padinu adenca tacere. — Avemu, multiamita ceriului! Prea-induratu Imperatoriu, carele intru adeveru judeca sórtea credintiosiloru soi supusi fora alegere intre natiune — ritu séu confesiune, — credemu, cumca nice suscitata escriere de concursu nu e emisa din alte motive dela inaltulu gubernu alu Maiestatei Sale apostol. pentru Ardealu, — de cum din cauza ca in aratarea comunelor contribuitoarie la fondulu scolasticu, nu numai pre celea locuite singuru — numai de gr. cat. le aflamu trecute la protocolu cá comune pure rom. si gr. cat., precum si sunt de esemplu Botizpolyán — Boiereni — Langa — Brebeni — Magureni scl., ci si pre celea impartite intre uniti si neuniti, inscise cá mestecate cu locuitori rom. si gr. cat., cum si de esemplu Alsó-Szöcs — Disznópatak — Lápos-Debrih, Ungureni scl., baremu ca nice in un'a nice in alt'a nu esista nici unu sufletu rom. cat., — din contestulu acestui protocolu ar aparé, cumca in tóte 46 comune contribuitoarie locuescu si rom. cat., prin urmare a debutu se contribue la redicarea — si contribuescu la sustienerea scólei de nu in cantitate egala — in jumetate séu celu pucinu in tertialitate; in sensulu aceluiasi protocolu se presupune a fi fundata acea scóla nelericita de comunele rom. si gr. cat.; — acelu protocolu se vede a fi primitu de cheia repartitionei salarielor profesoralé. — Dreptu ca allamu asemenea remuneratiune pentru catechetulu rom. cat. asigurata, cá si pentru celu gr. c. Din salariulu meritu pentru trei docenti partea a treia cu unu ceva mai bioisioru plus de 10 fiorini rezervatu in favórea competitoriloru de ritulu rom. cat., — in catu respunde acestu calculu de repartitiune reguleloru proportiunei, arata cifrele mai susu produse! De aici lacrimelé nóstre — cele nestempe-

ravere — nice ne remane alta medicina de alinare, de catu, cá sumitendu acestu protocolu ilustrissimulu nostru ordinariu, in o prea umilita suplica se lu recercamu cu filiala reverentia, cá in casulu candu inalt'a c. r. locutenentia nu s'ar indurá a ne incuviintiá declaratiunea acésta facuta in curatiana cugetului — se binevoiésca Ilustritatea Sa episcopale pe calea recursului la prea inaltulu ministeriu, — de va cere trebuintia chiaru si pene la Maiest. Sa apostolica gloriosissimulu nostru imperatoriu susternundu a preveni periclu ce am aratatu ca amenintia confesiunei gr. cat. — si sustarei scólei acelei indata dela inceputuri persecutate. —

(Va urmá)

UNU TOASTU.

— Inchinatu m. o. DD. Ignatiu Szabó si Georgiu Marchisiu prof. in Beiusiu. —

Fratiloru! tornatimi unu pocalu de vinu,
Se'mi innecu in densulu greulu meu suspinu;
Se'mi innecu amarulu, ce spre-a mea viétia
Trase velulu negru, velulu tristu de cétia.

Fratiloru! én datimi, datimi vinu romanu,
Se mi se prefaca 'n sange de Traianu;
Sange de viétia, care 'n a loru véne
Portá toti eroii ceteloru române.

Hei! ce bunu! ce dulce! candu din elu mai béu,
Susu la ceru aripe mai potinte iéu,
Unde bravii nostrii cei de-odinióra,
Pentru sórtea nóstra dieimea 'si adóra.

Anse frati! acuma pen'a nu gustá,
Cadese din sufletu, cade a inchisá;
Ca acésta-i mod'a vechia, stramosiésca,
Astfeliu botesata: mod'a romanésca.

Prim'a data dara se traiti voi frati,
Se traiti ferice, cá romani curati,
Se ve lege-amorea intru o cununa,
Se iubiti natiunea dulce si strabuna!

Si vietuésca totu ce-í bravu si santu,
Aiba triumfare pe acestu pamentu;
Eara neunirea se se respésca,
In animi romane se nu mai domnésca!

Dar' amici! acuma cu toti se tornamu,
Pentru gintea nóstra toti se inchinamu.
Caci de multu romanulu órbeca in cétia,
Debe se renasca astadi spre viétia!

Prepotinte Dómne! cauta dar' la noi,
Scapa si ne salva, sante! din nevoi;
Cá se reinvia, cá se inflorésca,
In sciintie, arte: gintea romanésca! --

Iustinu Pappfy,
teologu in Viena.

Fondulu Gazetei Transilvaniei.

Prea on. Redactione! Vediendu fapt'a intie-
lépta a fratiloru romani din Clusiu, demna de tóta
urmarea, spre infiinzierea unui fondu pentru Gazet'a
Transilvaniei i. e. publicitatea romana, care face
arteria de viatia nationale a ori-carei natiuni, ve-
nimu si noi subscrisii locuitori si aflatori in S. Sa-
besiu — petrunsi fiindu de inaltulu scopu alu pro-
pasirei, — a aduce denariulu pe altariulu natio-
nale.

Subscrisu B. Axente.

D. Simione Balomireanu avocat	10 —
Iacobu Orosz c. r. adj. jud.	6 —
Iosifu de Lemeni c. r. notariu in Déz	5 —
Maria Paraschivu negutiatrice	5 —
Basiliiu Axente c. r. actuariu	5 —
I. Tipeiu protopopu	3 —
N. Lázár parochu	2 —
Avramu Davidu parochu	2 —
I. Besán si Úvegesiu negut.	5 —
Ioan Christe c. r. control. com. orfaniloru	3 —

fr. cr.

10 —

6 —

5 —

5 —

5 —

3 —

2 —

2 —

5 —

3 —

Ecatarina Paraschivu	3 —
H. Albachu c. r. actuariu	2 —
Basilie Albini notariu	2 —
I. Corpinisianu notariu	2 —
Gregoriu de Popu c. r. quies Decim.	2 —
Ieronimu Albini notariu	2 —
Zacharia Moga economu	2 —
Nicolae Sava docente	2 —
Constantinu Isacu	2 —
Z. Moga notariu	1 —
Demetriu Focsianu	1 —
Ioan Ohnitiu jun.	1 —
Ioan G. Ohnitiu	1 —
Simione Blaga notariu	1 —
Ignatie Paraschivu	1 —
George Cusuta	1 —
Nicolae Filippu negutiatoriu	2 —

Suma totala . . 74 —

Dómna Zoe Teodoru Ciurcu nas-
cuta Nica, o zelósa mama si nationalista
respectabila, care cá prim'a secretarésa a
Reuniunei a confaptuitu multu la prospera-
rea acestui institutu, si astadi ne cresce mai
multe fiie cu asemenea soliditate de carac-
teru moralu si nationalu, a contribuitu

10 —

Multu stimatulu nostru erou Axen-
tie Severu, a carui presentia aici in
Brasiovu o venerara conationalii sei cu unu
banchetu entusiasticu si neuitatu, a contri-
buitu

10 —

D. Brendusianu, unu romanu cu inima
si capacitate din Aradu, Dr. de drepturi din
Aradu (pentru museu din Blasiu 5 fior. si
pentru Gazeta

5 —

D. Justinu Pappi teologu in Viena

1 —

Cu totulu . . 100 —

adeça: Una suta fiorini m. a., carii adausi la cei
publicati: 749 facu 849 fr.; m. a. si o obligatiune
de desdaanare de 100 fr. m. a.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editionea: in tipografia lui
Ioanne Gött.